

**Juris Canonici Theoria Et Praxis, Ad Forum Tam
Sacramentale quàm contentiosum, tum Ecclesiasticum,
tum Seculare**

Cabassut, Jean

Lugduni, 1698

XV. Nova jura Gallicana circa judiciarios causarum processus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62355](#)

plenæ anxietatis & incertitudinis, quibus circumstantiis discernendæ sunt
gratiæ facta à non factis, nihil habent lucis aut soliditatis, suntque effugia
& perplexa latibula illorum, quibus melior non occurrit ratio Canones in
speciem oppositos distinguendi. Denique sicut gratiæ vel privilegia quæ
aliorum jus commune transferunt in quarundam personarum particularem
utilitatem, sunt odiosa atque stricti juris, cap. Porrò, & cap. *Cum capella,*
de privilegiis: sic ex opposito privilegia quæ nemini præjudicant, locum sibi
vindicant inter favorabiles concessiones.

C A P U T X V.

Nova jura Gallicana, circa judiciarios causarum processus.

I. *U*AE libro isto haec tenus retuli de judiciariis processibus & causarum instructionibus, ad jus commune pertinent, atque etiam ad Francicos qui haec tenus viguerunt usus. Ceterum qui nunc temporis Dei gratiæ Regni hujus sceptra tenet Ludovicus
XIV. studio laudabili adductus litium ambages extricandi & prolixitates resecandi, duas edidit in plures distinctas titulos & articulos Constitutiones. Primam quidem anni 1667. posteriore anni 1670. Quarum prior provideret circa civiles majori ex parte; at posterior circa criminales processus. Utriusque Constitutionis præcipua capita exponenda censui, ut Lectoribus ulterior in his practicis rebus cognitio suppeditetur.

II. Priore Constitutione edicuntur quæ hic subjicio. Omnes in judicium citationes, Gallicè *Ajournemens*, erunt libellatae in omni tam Ecclesiastica quam Seculari Jurisdictione; hoc est, summatim comprehendent causam citationis, qualis ab actore in supplici libello exposita fuit, ejusque petitionem cum Judicis decreto, sub poena nullitaris & infligendæ multæ, tit. 2. art. 1. Seilicet ut citatus ad responsionem præparatus adveniat, cap. *Si Primates*, §.
quest. 2.

III. Tenerit apparitor duos secum testes sumere, qui citationi subscribent, art. 2. In citatione mentio fiet corum quibus significatum fuerit, & transsumptum citationis datum. Si nemo in domicilio repertus sit, tenebitur apparitor transsumptum citationis ad januam domicilii affigere, & vicinorem admonere, quem faciet in charta citationis subsignare; aut saltem ejus mentionem scripto faciet, si vicinus non vult, aut nescit signare. Ubi autem vicinus nullus erit, recurret apparitor ad loci Judicem, aut antiquorem Pragmaticum, qui citationis chartam linea calamo ductâ circumscri-

cumscribet Gallicè Paraser. Successit tamen ejusdem Ludovici XIV. Edictum du converolle des exploits, anni 1669. eximens apparitores ab illa obligatione testes assumendi.

I V. Extraneis verò qui in aliorum Principum ditionibus degunt, cito-
ratio fiet in domiciliis Procuratorum generalium ejus Parlamenti ad qnod
devolvi solent appellations à sententiis Judicium eorum subalternum,
quorum decreto fit citatio. Et abolentur fieri pridem solitè assignationes
ad Regni fines, d. tit. 2. art. 3. 4. 5. Dammati in exilium, vel ad triremes ad
aliiquid præfixum tempus, necnon indigena seu originarii Regni assigna-
buntur intra ultimum quod in Regno habuerunt domicilium, art. 8. Ab-
sentes qui nullum habent, quod lcirri possit, domicilium, assignandi sunt
per præconem in præcipua platea mercatus ejus loci, in quo sita est jurisdi-
ctio ad quam citantur rei, & chartam citatoriam linea circumscribet Jux-
ipse loci, art. 9.

V. Dilations assignationum ad certum tempus limitatæ non comprehendunt diem significationis, seu citationis, neque diem comparitionis. Sed reliqui dies his duobus intermedii sic erunt continuï, ut in his computentur simul Dominici, festivi, & feriales, tit. 3. art. 6. & 7.

V. I. In omni materia deserti vadimonii, de defans, prohibentur heri ciationes iteratae, *réajournemens*, tit. 5. art. 2.

VII. *Lis contestata* censetur per primum judicium actum advenientem sive contradicitorie ac presente utraque Parte , sive una earum absente ac deficiente , quanvis id primum judicium non fuerit significatum ac intitulatum Parti absenti. Significatio quippe non pertinet ad contestationem , sed ad exequitionem , tit. 14. art. 13. Huc tendit ista Constitutio ad divertendas evasions & ludifications rei citati , nec comparentis. Jure autem communis , tum Pontificio , tum Cæsarico , non censetur lis contestata nisi per propositam petitionem , & sequutam in judicio responsionem alterius Partis , l. unica , C. de *litis contest.* & cap. unico , eod. Porro *litis contestatio* impedit decursum præscriptionis , l. *Mores litii* , Cod. de *rei vindic.*

VIII. *Citatio circa Beneficii possessorum* debet esse libellata, atque ita exprimere titulum provisionis, & genus vacationis super qua litigans provisus fuit, & titulos & capacitates ipsius. Atque ista omnia cum citationis dato scripto translumpto sunt exhibenda Parti citatae, & ejus in manibus relinquenda cum subscriptionibus actoris, apparitoris & duorum allumitorum testium, tit. 14. art. 2. Similiter debet reus in suis defensionibus titulum explicare sua provisionis, & genus vacationis super qua propositus fuerit, art. 6.

Ius fuerit, arr. 6.
I X. Post triduum à communicatione defensionum causa deferetur ad audiendum ad requisitionem illius ex Partium procuratoribus, qui erit diligenter; in qua audiencia pronunciabitur aut de retinendo Beneficio,

maintenuē; aut de provisoria possessione, recreance; aut de fructuum sequestratione, art. 7.

X. Nulla fides habebitur signaturis, aliisve expeditionibus Romana Curiæ, nisi sint verificatæ à duobus trapezitis, Banquiers, ac expeditionariis certificantibus super ipso originali, art. 8.

X I. Sententia provisionaria possessionis, seu recridentiæ, mandabuntur exequutioni ad cautionem juratoriam, nihil obstantibus quibuscumque oppositionibus & appellationibus; citra tamen harum præjudicium. Nec procedetur ad judicium petitorii aut manutentionis, nisi post recridentiæ aut sequestrationis plenam exequutionem, art. 9. &c 10.

X II. Si pendente processu possessor actualis Beneficii è vivis excedat, adjudicabuntur fructus alteri Parti ad simplicem ejus petitionem, exhibentis in Audientia transflumprum registri mortuarii, art. 11.

X III. Is qui provisionem accepit titulo devoluti, non audiatur in judicio donec sufficientem de summa quingentiarum librarum cautionem dederit intra tempus à Judice præstitutum: si minus, excidet devolutarius à jure suo, nec admittetur ad purgandam moram, art. 13.

X IV. Minor annis 25. de Beneficio provisus, capax est ad agendum in judicio sine autoritate, vel assentia tutoris aut curatoris in causa Beneficiaria, art. 14. Mirum alicui videri possit, esse jus idem statutum de illis qui ob minorem ætatem à tutoribus, ac de illis qui à curatoribus reguntur. Sed tamen remedium facile occurrit, ut liceat eis ob ætatis infirmitatem in integrum restitui: quo remedio si uti non libeat, acta per eos valebunt. Jus commune aliter de constitutis in pupillari ætate dispositu, l. *Contra iuris D. de pactis, l. Pupilli, D. de acquir. rer. dom. & Inst. de authorit. tut. in princ. ut sine interventu tutoris possint quidem acquirere, si namque melior rem facere conditionem; sed nullatenus deteriorem, aut se ullenatus obligare, vel de suis alienare.*

X V. Si ante possessori judicium Pars resignet jus suum, sive simpliciter, sive in favorem, poterit nihilominus continuari processus contra resignantem, donec resignatus comparuerit, aut successor ejus, art. 15.

X VI. Poterit fieri subrogatio per Judicem, & prohibetur expeditio literatum subrogationis de Cancellaria, art. 16.

X VII. Ad sententiam recridentiæ vel sequestrationis requiruntur ad minimum quinque Judices, qui debent in ipsa sententia, quæ scripto Partibus expedietur, esse subscripti. Si interveniat condemnatio restitutio fructuum & expensarum & damnorum, atque ejus quod interest, exequutioni mandabitur contra ipsum resignatarium, etiam pro fructibus & expensis quæ resignationem præcesserunt. Sed tamen in eis quæ præcesserunt, resignator juridicè interpellatus compelletur præstare indemnum, *relever & garentir, resignatarium*, art. 18.

X VIII. Petitorum Beneficiorum quæ vacaverint in regalia, ventilabitur

labitur in sola Magna Camera Parlamenti Parisiensis, & non alibi usquam, art. 19. Idem statuerat Ludovicus XI. Edicto anni 1464.

XIX. Possessorii circa Beneficia cognitio solis competit Judicibus Regis, tit. 15. art. 4.

XX. In Officialitatibus causæ personales quæ summan non excedunt ducentarum librarum, censendæ sunt summarie, atque ita summarie sunt cognoscenda & judicandæ. Causæ porro summarie agitari possunt sine concursu ac interventu Advocatorum & Procuratorum, idque in Audientiis ad hoc particularibus, in quibus testes audientur summarie, presentibus etiam & audiencibus Partibus quæ comparere voluerint, tit. 17. artic. 1. 6.7. & 8. Quæ verò intra unam audientiam plenè cognosci vel judicari non potuerint, relictis ad mensam, sur le bureau, titulis & probationibus Partium, sine inventariorum productionibus, & sine utrumque scripturis, remittentur ad aliam audientiam terminandæ. Neque Judices illa salaria aut vacationes sibi attribuent de summarie cognitis aut cognoscendis causis, sub pena in quadruplo restituendi, art. 10.

XXI. Petitiones quoque relaxationis aut provisionis personarum carcere detentarum, aut relaxationis pignorum, mobilium, aut sequestratum, redintegranda quoque, atque pro alimentis provisiones, mercedes & salario operariorum, Medicorum, Chirurgorum, Pharmacopolarum, Procuratorum, Apparitorum, aliorumque Officiariorum, aliave jura quæcunque celerem provisionem requirunt, quanvis horum aliqua ducentas libras excedent, dum non excedant valorem mille librarum, summarie dijudicanda sunt, art. 3. & 5. Denique in omni summaria materia non excedente mille libras sententiae provisionis exequutioni mandabuntur, non obstante appellatione, & sine hujus tamen præjudicio, debitamque præstando cautionem, art. 14. Eadem quoad appellationem in hujusmodi causa non admittendam edixerat Ludovicus XII. Constitutione anni 1499. art. 8. & 83.

XXII. Abrogatur stylus quo requirebatur, ut sententiae provisionales & definitivæ separatis ferrentur. Et Judicibus injungitur, ut si utraque instantia causa provisionis, & causæ definitivæ in eo statu sint, ut uno judicio terminentur, Judex unam sententiam pro utrisque proferat, cum ista præcautione, ut si appelletur ab hoc judicio, Pars illa nihilominus quæ provisionem concernit exequutioni mandetur, non obstante appellatione, sed tamen data sufficienti satisfatione, tit. 17. art. 17.

XXIII. Quæcumque obligationes valorem centum librarum excedentes apud acta Notariorum redigentur, neque illa admitteretur probatio per testes, nisi in necessariis quibusdam casibus, licet in istis quoque minor esset quam centum librarum valor, ut sunt deposita ob serpentinum & improvissum casum, ut in incendio, tumultu; & deposita adveniarum in manus hospitii, caponis, institutis, tit. 20. artic. 2. 3. & 4. contra

P pp 2 l. Pro

I. *Proprietatis*, de probationib. & I. *Tessium*, Cod. de testib. &c l. 3. §. *Ejusdem*, D. de testib. decernentes defectum scripturæ ad probationem posse per testes suppleri. Huic Ludovici Constitutioni parem sanciverat Carolus IX. Edicti Molinensis articulo 54.

X X I V. In materiis in quibus sufficit Expertorum seu prudentium relatio, prohibetur Judicibus ad ipsa loca se transferre, nisi scripto requirantur, sub pena nullitatis & restitutionis vacationum, dannorum, expensarum & intereste, tit. 21. art. 1.

X X V. Excluduntur testimonia consanguineorum & affinium usque ad quartum gradum inclusivè, tit. 22. articulo 11. Idem pariter gradus a judiciis causarum excluduntur, præbentque justam recusationis Judicium causam, titulo 24. articulo 1. Quinimò in criminalibus causis quintus quoque gradus excluditur, art. 2.

X X VI I. Condemnatus per sententiam sibi juridicè significatam potest post triennium ab illa sententia significata interpellari ad adversaria Parte ad appellandum, vel acquiescendum judicio. Sic enim fiet ut post sex ab illa solenni interpellatione menses, sine ulla spe in integrum restitutionis excludatur prorsus ab appellatione. Nec inde excipiuntur Ecclesiarum, Collegiarum pietatis loca, Xenodochia, Nosocomia, nisi in hoc uno, quod loco dicti triennii indulgentur eis sex anni, quibus restitui possint ad appellandum, tit. 27. art. 12.

X X VII. Si titularis possessio Beneficij judicio condemnatus moriatur intra dictum superiore articulo sexennium, indulgetur ejus successori annus integer pacificus; quo exacto, decurrit tempus omne quod supererat non adimpleri à prædecessore sexennii, eoque finito, potest ab adversario interpellari, ut vel appellationem prosequatur, vel acquiescat judicio. Et subinde post sex ab ista interpellatione menses non poterit ad appellandum restituiri, art. 13.

X X VIII. Ubi prædicta post triennium aut sexennium interpellatio facta non fuerit, quanvis sententia fuerit exequutioni mandata, dinumerandum est tam inter absentes, quam inter praesentes decennium à die significata sententia: aut si agatur de piis locis, ut sunt Ecclesiarum, Nosocomia, Xenodochia, viginti anni, quibus exactis nulla possit obtineri ad appellandum restitutio, d. tit. 27. art. 17.

X X I X. Verùm ad præcludendas prolixitates & evasions, statuitur d. tit. 27. art. 1. & 3. condemnatos ad dimittendam possessionem, si post dies duodecim significatae sive ad personam, sive ad ejus domicilium sententia non obtemperaverint, incurrire multam ducentarum librarum nullatenus moderabilem, partim erga Fiscum, partim erga Partem; atque etiam posse corporis detentione contumaces cogi ad obediendum, &c ad exsolvendas Partis impensas & damna.

X X X. Jubetur ut quicunque judicio succumbunt, damnentur indispensa-

dispensabiliter , & sine ulla moderatione ad universas litis expensas,
tit. 31. art. 1.

X X X I. Constitutorum in sacris Ordinibus pignori capi aut distrahi non possunt mobilia divino cultui destinata , neque etiam pertinentia ad necessarios ipsorum usus , cuiuscunque valoris sint , neque eorumdem libri , nisi ultra valorem centum & quinquaginta librarum , tit. 33. art. 15. Hæc eadem sanxerat Carolus IX. Edictio Aurelianensi , art. 28. & ex parte faver lex *Sanc-*

cimus , C. de sacrof. Eccles. X X X I I. Similiter neque capi aut distrahi possunt agriculturarum boves aut equi aratorii , aratra , ligones , cæteraque instrumenta quæcunque ad agriculturam necessaria , ne quidem pro iis quæ Fisco debentur , art. 16. Poterunt tamen oppignorari pro solutione pretii crediti ad hæc emenda , aut pro pretio conductionis villarum & agrorum calendorum , in quibus existent illa pecuaria & utensilia : ibid. Eadem statuerat lex *Exequiæ* , & lex *Pigno-*

rum , C. quæ res pign. oblig. posse. Similis est pariter Constitutio Francisci I.

an. 1540. art. 29. & altera Henrici IV. an. 1595. art. 9.

X X X I I I. Abuletur praxis capturæ corporum post quatuor assignatos ad solutionem menses introducta , per art. 48. Edicti Molinensis sub Carolo IX. Prohibetur autem quibuscumque Judicibus & Curiis damnare quemquam carcere pro civilibus obligationibus : excipit tamen adjudicatas expensas , si adæquent vel excedant ducentas libras , nec intra quatuor à condempnatione menses exsoluta fuerint , tit. 34. art. 1. & 2. Incarcerari tamen permitit Fisci debitores , & exactorum seu publicanorum jurium Regiorum circa mercatus , portoria , & similia jura Regia , art. 5.

X X X I V. Hinc progrediendum ad editas pro causis criminalibus Constitutiones anni 1670. In causis criminum impuberes utriusque sexus admitti possunt in testes : sed in judicio habenda erit ratio tum necessitatis præsentis causæ , tum imbecillitatis , vel ingenii particularis personarum ejus ætatis deponentium , tit. 6. art. 2.

X X X V. Assignatae ad testificandum personæ post primum comparendi edictum , & ex contumacia defectum cogi possunt multis pecuniariis , quandoque etiam poenâ carceris , art. 3.

X X X V I. Testes antequam testificantur , producere debent sibi significatum comparendi iussionem , cuius etiam mentio facienda est in ipsorum depositione. Possunt tamen Judices ex officio testimonia eorum audire in casu flagrantis delicti , sine præcedenti significatione , art. 4.

X X X V I I. Non legitur coram accusato testimonium adversus eum dictum , nisi postquam interroganti Judici responderit , si quas habet suspicionis aut recusationis causas contra testem. Postquam enim reus depositionem testis audivit , non admittitur ad allegandas suspicionum causas. Perlecta depositione coram teste , interrogandus est ipse testis , num hæc omnia vera sint ? num in his persistat ? Eo persistente , interrogatur reus

PPP 3

non

non jam de suspicione testis, sed de veritate testimonii. Judicis interrogata, omniaque testis & rei responsa, dictaque scriptis mandantur, & mox sublignantur à Judice & Scriba, tit. 15. art. 16. 17. 18. 19.

XXXVIII. Si testis post repetitam auditionem, quæ dicitur *Recolllement*, retrahet ea quæ depositum, aut aliquam saltem essentialiæ & decisivam circumstantiam in materia criminis, procedendum erit contra ipsum ut falso reum, art. 11. Istæque declaraciones & rectifications pro nullis habentur, nec deinceps in processu admittendæ sunt. Atque ubi causæ gravitas majorum poenam non postulabit, multatandus erit testis erga Fiscum libris quadrinquentis, art. 21.

XXXIX. Si decretum incarcerationis exequutioni mandari non potest, perquiretur reus, ejus bona intercipientur & annotabuntur. Perquisitio fieri ad ejus domicilium aut domum residentiæ. Sed si domicilio caret, aut non residet eo loco ubi processus instruitur, sufficiet affixio decreti seu edicti ad valvas Auditorii. Interea dies expectabuntur quindecim: his exactis, si non compareat, assignabitur præconis proclamatione uno, & non tribus, ut antehac, diebus ad se judicio sistendum. Exacto post haec octiduo, solennior fieri à præcone per sonum buccinæ tribus locis intra unum diem proclamatio, scilicet ante portam Auditorii, & in platea publica, & ad accusati, si quod haber, domicilium aut residentiam. Dies porro citationis significatae, & dies comparitionis non comprehenduntur intra dies assignatos. Districte prohibetur Judicibus alias his addere citationes, aut proclamations in reum. Sed Judex his peractis testes denuò interrogandos seu recolendos assignabit; novaque ista interrogatio, quæ dicitur *Recolllement*, valebit pro confrontatione, quæ fieret inter reum & testes: & demum procedetur ad definitivam absentiis contumacis condemnationem, tit. 17. ab art. 1. ad 15.

X L. In omni criminali inquisitione, *Information*, testes præstabant initio juramentum; eorum nomina, cognomina, ætas, status ac professio, atque habitatio exprimetur; & quod non sint famuli ac domestici, vel cognati, atfinesve Partium in gradibus à jure prohibitis; atque aliqua ex his omniis redet nullum & invalidum testimonium, tit. 6. art. 5. Eadem præcipiuntur in inquisitionibus causarum civilium per superiori memoratam Constitutionem anni 1667. tit. 22. art. 14. Adjuncti non adhibebuntur sicut prius in informationibus, nisi in casibus Edicti Nantebensis, d. tit. 6. art. 8. neque in inquisitionibus civilibus, d. tit. 22. art. 12.

X L I. Neque in civilibus, neque in criminalibus instantiis ullâ poterit appellatione impediri aut retardari exequitio decretorum, instrucçio processus, aut futurum causæ judicium. Constit. anni 1667. tit. 26. art. 3.

LIBER